

Manieren van differentiëren

1. Differentiatie naar instructie

Vormen van instructie

- Pre-instructie (vooraf een VIP behandeling is beter dan nadien remediëren)
- Instructie (klassikale instructie met de heterogene klas)
- Verlengde instructie (instructie met extra elementen ingebouwd)
- Individuele begeleiding (begeleiding met handelingsplannen)

3-sporen beleid/ 4-sporen beleid

Niet iedereen heeft dezelfde instructiebehoefte. Leerlingen kunnen zelf aangeven of ze behoefte hebben aan instructie of niet.

- Groep 1: kan zonder instructie onmiddellijk beginnen met aangepaste en uitdagende oefeningen op opdrachten
- Groep 2: geven aan mekaar instructie en kunnen samen beginnen aan de oefeningen
- Groep 3: heeft graag de instructie van de leerkracht; heeft vaak nog hulp nodig bij de oefeningen
- Groep 4: heeft nood aan verlengde instructie en begeleiding van de leerkracht bij het maken van oefenen

Opdracht instructie	
Kijk naar je taal- en rekenlessen van gisteren. <i>Waar was de instructie nodig?</i> <i>Waar kon je de instructie laten vallen?</i> <i>Welke groepen zou je dan vormen binnen je klas? (3 of 4 sporen?)</i>	

Wanneer zie je een mini-klas zinvol voor de inhoud van volgende weken?	
--	--

2. Differentiatie vanuit sterktes en talenten

We gaan op zoek wat kinderen boeit en geven feedback aan kinderen in functie van het ontwikkelen een groeigerichte houding (growth mindset).

Werken rond talenten via de talentenarchipel (www.talentenarchipel.be)

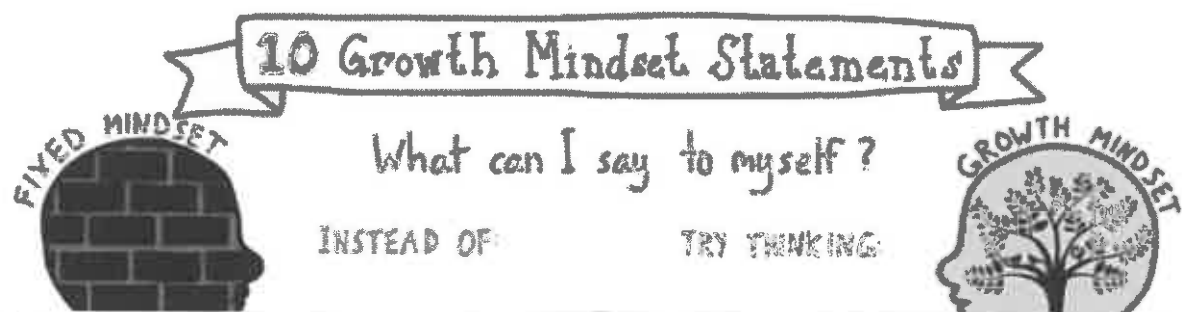
De talentenplanner

- Eigen eiland kiezen/eigen talent verkennen
- Eigen activiteit kiezen om talent te ontdekken of te verdiepen
- Al dan niet met anderen, al dan niet in de klas
- Nadien presenteren voor de klas aan welke talenten je gewerkt hebt en hoe je dat gedaan hebt

Groeiblaadjes

- Begintest: schrijven van de woorden van het woordpakket zonder te oefenen. Resultaat bijvoorbeeld : al 4 woorden correct
- Na drie dagen oefenen: hoeveel ben je gegroeid? Al 8 woorden goed? ! Je kan al 8 woorden correct schrijven op slechts drie dagen oefenen. Je bent dus gegroeid!
- Systematisch de groei in beeld brengen en kinderen stimuleren te groeien. Dat veronderstelt opdrachten die de moeite waard zijn voor de kinderen.

Werken aan een growth mindset met volgende woorden.

Wat ZEG JE tegen JEZELF?	
IN plaats van:	PROBEER DIT EENS:
Ik kan dit niet	Wat moet ik nog leren?
Ik ben hier supergoed in	Ik ben op de goede weg
Ik geef het op	Ik probeer een andere strategie
Het is gewoon te moeilijk	Dit zal tijd en moeite kosten
Beter dan dit kan ik het niet	Ik blijf proberen mezelf te verbeteren
Ik snap er niks van	Wat heb ik nodig om het wel te begrijpen?
Ik heb een fout gemaakt	Door m'n fouten leer ik het beter
Ik word nooit zo slim als zij	Hoe heeft ze dat voor elkaar gekregen?
Dit is goed genoeg	Kan ik echt niet beter?
Plan A werkte niet	Gelukkig heeft het alfabet nog 25 letters

WWW.HE+T+ALEN+ENLAB.NL

Opdracht mindset en talenten	
Hoe kan je in jouw klas aan een growth mindset bij kinderen bevorderen? Geef een paar ideeën.	

Heb je nog ideeën voor groeiblaadjes in jullie school?	
Ga op zoek naar je eigen talenten. <i>Wat zijn jouw talenten? Zeggen je collega's dat ook?</i>	

3. Differentiatie organiseren met contractwerk

Contractwerk is een organisatievorm waarbij voor iedere individuele leerling een activiteitenpakket (het contract) voor een bepaalde periode (contractwerktijd) formeel wordt vastgelegd (de contractbrief) waarbinnen hij/zij relatief zelfstandig over de duur en de volgorde van de activiteiten kan beslissen.

Contractwerk wordt best verspreid over verschillende momenten in de week zodat kinderen echt kunnen kiezen wanneer ze met een activiteit aan de slag gaan.

Contractwerk biedt de mogelijkheid kinderen zelfstandig aan het werk te zetten met individuele taken, partneropdrachten of groepsopdrachten. Tegelijkertijd kan je aan een beperkte groep leerlingen een aangepaste of verlengde instructie geven in een miniklas.

Vormen van opdrachten

- Moet-opdrachten
- Mag-opdrachten
- Taken voor mij alleen
- Taken gemaakt door leerlingen

Variatie in opdrachten

- Verplicht - keuze
- Open - gesloten
- Schools - speels
- Zelfstandig – begeleid
- Individueel – coöperatief

Vormen van differentiatie binnen contract

- Differentiatie naar tempo
- Differentiatie naar mogelijkheden en niveaus
- Differentiatie naar ondersteuning en begeleiding
- Differentiatie naar aanpak strategieën van kinderen
-

Instructie en nieuwe leerstof binnen contract

- Opdracht rond nieuwe leerstof
- Kunnen beginnen zonder instructie; instructie wordt vrijblijvend aangeboden op een vaste dag bijvoorbeeld donderdag maar je kan vooraf al proberen om de oefeningen te maken. Als dat lukt, hoeft je niet aan te sluiten bij de instructie van donderdag.

Miniklas

- Terwijl anderen aan contract werken, wordt voor een beperkt aantal kinderen een miniklas gehouden (staat ook zo in hun contract) met aangepaste instructie
- De miniklas is een interactieve les met een beperkt aantal kinderen rond leerstof waar ze het moeilijk mee hebben.

4. Beren-, wolven- & tijgeroefeningen

Bied oefeningen aan van verschillende moeilijkheidsgraad maar maak niet zelf de groepjes. Laat kinderen kiezen met welke oefeningen ze willen beginnen en begeleidt als leerkracht hun keuzeprocess. Daag hen uit om een volgende stap te zetten in hun ontwikkeling (misschien zijn dat wel boeiende –niet makkelijke - oefeningen voor jou). Ga samen met de kinderen op zoek naar hun zone van de naaste ontwikkeling.

Zoek gepaste namen bij drie verschillende beheersingsniveau-oefeningen die niet verwijzen naar een bepaald niveau; bv beren-, wolven- en tijgeroefeningen. Leerlingen kiezen zelf met welke oefeningen ze aan de slag gaan. Leerlingen blijven niet in vaste groepen hangen maar wisselen regelmatig van groep.

5. Coöperatief differentiëren

Werk aan een sfeer waarin het normaal is mekaar te helpen en op te komen voor mekaar.

Als het moeilijk is, zoeken we samen naar oplossingen waarbij kinderen mekaar ondersteunen en samen op stap willen gaan.

Vorm heterogene groepen

Vorm zelf groepjes waarbij je let wie bij mekaar zet. Kies voor een heterogene samenstelling. Ze komen samen tot een oplossing. Best werk je met groepjes van 2, 3 of 4.

Let erop dat verschillen binnen een groep niet onoverbrugbaar groot zijn. Zorg voor voldoende communicatie binnen de groepen zodat de verschillen verrijkend zijn voor iedereen.

Mogelijke samenstelling

Sterk in taal	Zwak in taal
Sterk in problemen oplossen	Zwak in problemen oplossen
Creatief	Eerder beperkte creativiteit
Leidend type	Zorgende type
Gestructureerde aanpak	Intuïtieve aanpak
...	

Vraag een gezamenlijke engagement van de groep om iedereen in de groep mee te nemen.
Je kan de groepen uitdagen via een één tegen allen. Als iedereen het kent, doet de leerkracht een tegenprestatie.

Vraagstelling bij heterogeen samengestelde groepjes

Je stelt klassikaal een vraag in de klas. De kinderen zitten in heterogene groepjes van drie en geven het antwoord nadat ze eerst een aantal minuten met mekaar hebben overlegd.

De leerkracht duidt iemand willekeurig aan van de groep om te antwoorden en het antwoord te onderbouwen. Met andere woorden de aangeduide persoon geeft het antwoord van de groep wat betekent dat iedereen het antwoord moet kunnen geven.

Stapsgewijze beschrijving van een aanpak coöperatief differentiëren

- A. Er worden heterogene groepjes van drie kinderen gemaakt. In elk groepje is één kind aanwezig dat de leerstof al behoorlijk beheerst.
 - B. De leerkracht formuleert een probleemstelling. Hoe schrijf je "hij wordt"?
Op het bord staat: Hij wor... (noemvorm = worden)
 - C. De opdracht luidt als volgt : "Zorg dat iedereen in je groepje het woord juist schrijft én ook kan uitleggen waarom dat woord zo wordt geschreven". Op signaal van de leerkracht zoekt (probeert) elk kind individueel de oplossing (te vinden) en schrijft dit in op een (werk)blaadje.
 - D. Na 30 seconden (mag langer of korter) geeft de leerkracht een signaal. De kinderen stoppen met individueel werk. De kinderen vergelijken hun oplossingen met elkaar.
De verschillende oplossingen worden besproken in het groepje, waarbij de groep streeft naar één juist antwoord.
 - Door de communicatie omtrent de schrijfwijze wordt het denkproces in gang gezet. De kinderen overleggen over de spellingsregels. Ze maken elkaar duidelijk wat de oplossing is en hoe je ertoe komt. Vandaar het belang van heterogene groepen. Het kind dat de leerstof begrijpt of er inzicht in heeft, wordt aangesproken op zijn vaardigheden om zaken uit te leggen, te coachen. De kinderen die de leerstof nog niet begrijpen, krijgen de nodige uitleg van hun klasgenootjes. Ze horen en zien hoe hun klasgenootjes tot oplossingen komen. En dat stimuleert hen om ervoor te gaan.
 - Kinderen dragen verantwoordelijkheid voor elkaar. Door de verantwoordelijkheid aan de groep te geven gaan de leidersfiguren de afhakers meer betrekken. De anders minder geboeide kinderen voelen zich aangesproken en zetten zich in.
 - Tijdens deze fase observeert en ondersteunt de leerkracht. Bij groepjes die vlot samenwerken, waar ieder kind betrokken is, hoeft je niet tussen te komen. Groepen waar bepaalde kinderen afhaken (al gebeurt dit zelden) moet je coachen.
 - Maak regelmatig andere heterogene groepen. Zo doorbreek je vaste patronen van leiders en volgers.
- Mogelijke tip:
- Een leerling mag bij een ander groepje één minuut luistervinken zonder vragen te stellen

- Een leerling mag overleggen met een ander groepje en nadien dit terug in de eigen groep brengen
 - Eén kind van groep a, gaat altijd bij groep b luisteren. Eén kind van groep b, gaat altijd bij groep c luisteren, ...
 - Via placemat-techniek samen tot een oplossing komen
- E. De oplossing wordt besproken. Er wordt geen focus gelegd op welke groepjes het juist of fout hebben. Het proces staat centraal. De betrokkenheid van de kinderen is een indicatie voor de kwaliteit van deze werkvorm.

Opdracht coöperatief differentiëren	
Wat doe je al in verband met coöperatief differentiëren?	
Wat heb je nodig om hiermee te kunnen starten? Kan dit lukken bij jouw klasgroep?	

6. Peertutoring

Een helpdesk

- Leerlingen bemannen een helpdesk voor kinderen die niet verder kunnen. Dit kan via de talenten van de kinderen. Creëer een klimaat waarin kinderen graag anderen helpen

Lesgeven aan mekaar in de klas

- Regelmatig geven kinderen aan mekaar instructies
- Zorg voor richtlijnen aan leerlingen bij het geven van instructies
- Zorg dat niet enkel de betere leerlingen lesgeven

Lesgeven aan mekaar over de klassen heen (peertutoring rond lezen)

- Kinderen van vijfde leerjaar ondersteunen kinderen van tweede leerjaar bij het lezen (Kinderen van een eerste gaan voorlezen in de kleuterklas,...)
- Ze krijgen vooraf wat richtlijnen hoe ze dit best aanpakken
- Onderzoek Hilde van Keer
 - Alle kinderen profiteren van dit systeem meer dan bij traditionele lessen
 - Iedereen gaat meer vooruit maar de progressie is het groots bij de zwakke lezers van vijfde leerjaar.

7. Draai het eens om

Leeslessen

- Nu leest iedereen dezelfde tekst en af en toe mag men een eigen tekst lezen
- Kan ook
 - iedereen mag een tekst kiezen uit het aanbod van de leerkracht. Het kan gaan om een strip, een leestekst, een krantenartikel, een stukje uit een boek.
 - Nadien vertellen leerlingen aan mekaar wat ze gelezen hebben en of het de moeite waard was en waarom (dan moeten ze de tekst echt begrijpen).
 - Af en toe (één keer per maand) zijn er momenten waarop de hele groep dezelfde tekst leest en die samen nabespreekt.

Leesmarathon

- Daag kinderen uit om tegen kerstmis minimaal samen 2000 bladzijden te lezen.
- Kinderen houden zelf de administratie bij op een apart bord in de klas en wekelijks kijken we waar we staan.
- Leuke boeken of tekstjes worden even klassikaal besproken.
- Vermoedelijk haal je zelfs het dubbele van het aantal pagina's.

8. Boeiende en uitdagende opdrachten

Boeiende opdrachten zijn uitdagend

Werk met opdrachten die de moeite waard zijn, opdrachten die motiveren, waar je je tanden wil in zetten.

Opdracht van de week

Kinderen krijgen op maandag de opdracht van de week. Het is een moeilijke opdracht en het kan van alles zijn. Tegen vrijdag moeten ze de oplossing geven. Je mag in groep aan de slag gaan. Als de groep de oplossing gevonden heeft dan helpen ze andere groepen om het zelf te vinden. We zeggen niet zomaar de oplossing voor maar we helpen anderen om de oplossing te vinden.

Als er tegen donderdag nog niemand in de buurt van een oplossing komt dan geef je een tip.

- Detective spelen
- Een raadsel oplossen
- Iets opzoeken op internet
- De Franstalige tekenfilm waarbij ze minstens 10 zinnen moeten herkennen en naspelen in een Franstalig toneelstukje
- Een vreemd geluid ontdekken
- ...

Opdracht uitdagende opdrachten	
Bedenk een uitdagende opdracht voor je leerlingen waar ze een tijdje mee zoet zijn.	

Bedenk een interessante opdracht voor kinderen uit je klas die voor hen aanvankelijk schijnbaar onoplosbaar is. Bouw tips in om kinderen te helpen als ze vastlopen.	

9. Richt je naar de leerplandoelen

Handboek en leerplan verschillen.

Door het handboek te volgen gaan we vaak verder dan wat het leerplan voorschrijft voor ons leerjaar. Daardoor voelen leerkrachten zich opgejaagd en hebben ze geen tijd om voldoende aandacht te geven aan kinderen. Maar vooral voor kinderen die het moeilijk hebben gaat het vaak te snel. Die snelheid maakt dat ze moeten afhaken en belangrijke basisleerstof missen. Voor deze groep (we schatten ze op 30% van je klas) is het belangrijk dat ze tijd hebben om de basisleerstof onder de knie te krijgen. Zij zijn niet gediend met wat we uitbreidingsleerstof kunnen noemen. Voor 70% van de kinderen is het handboek oké ook al staan er zaken in die vanuit het leerplan nog niet gevraagd worden. Je mag deze leerstof dus aanbieden maar het is geen basis voor het bepalen of iemand leerproblemen heeft met de leerstof.

Ga na vanuit het leerplan: wat moet gekend zijn in welk leerjaar?

- Vaak geven we al leerstof die niet beheerst moet zijn in bijvoorbeeld eerste leerjaar.
- Bestudeer leerplan en handboek en durf schrappen!!!

Opdracht leerplan	
Ga na wat je kan schrappen in je handboek. Wat is geen basisleerstof?	

--	--

10. De zeven betrokkenheidverhogende factoren

Wanneer kinderen betrokken zijn, zijn ze in ontwikkeling. Betrokkenheid geeft aan dat de aanpak aansluit bij hun behoefte. Om meer betrokkenheid te krijgen toetsen we onze aanpak steeds af aan de 7 betrokkenheidverhogende factoren.

- Hoe is de sfeer? Hoe zit het op relationeel vlak?
- Sluiten we aan bij de leefwereld van de kinderen? Is het aanbod werkelijkheidsnabijheid?
- Hebben kinderen voldoende keuzemogelijkheden? Is er ruimte om initiatieven te nemen? Werken participatief samen met de kinderen? Hebben ze inspraak?
- Is er voldoende actie. Zijn er voldoende doe momenten?
- Stimuleren we het samen leren/leren van en met mekaar? Hebben we voldoende aandacht voor coöperatief leren?
- Is het aanbod aangepast aan wat kinderen nodig hebben? Verleggen kinderen hun grenzen? Geven we hen wat ze op dat moment echt nodig hebben om te groeien?
- Kinderen hebben 100 talen. Laten we hen toe het geleerde tot expressie te brengen in de taal die hen het best ligt? Zijn er voldoende kansen tot expressie en representatie?

Wat neem je mee uit deze nascholing?

Welke inhoudelijke bijdrage heeft je geïnspireerd?

Welke concrete tips neem je mee en wil je volgende dagen uitproberen?

Hoe kan je ervoor zorgen dat je met deze materie ook volgende weken aan de slag blijft gaan?

Welke suggestie heb je nog?

Welke vragen blijven er nog hangen?

